

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Методичні рекомендації
щодо проходження
науково-педагогічної практики

(для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та вечірньої форм навчання зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність)

Харків
ХНУМГ імені О. М. Бекетова
2022

Методичні рекомендації щодо проходження науково-педагогічної практики (для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та вечірньої форм навчання зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. С. Ю. Юр'єва. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2022. – 28 с.

Укладач канд. екон. наук, доц. С. Ю. Юр'єва

Рецензент

Палант О. Ю., доктор економічних наук, доцент Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Рекомендовано кафедрою економіки підприємства, бізнес-адміністрування та регіонального розвитку, протокол № 1 від 31.08.2021.

ЗМІСТ

Вступ	4
1 Загальні положення	5
2 Мета і завдання практики.....	5
3 Організація і порядок проведення практики.....	7
4 Терміни проведення і зміст практики	9
5 Обов'язки керівника практики	10
6 Права і обов'язки аспіранта.....	10
7 Звітна документація з науково-педагогічної практики.....	11
8 Методи контролю та порядок оцінювання результатів практики.....	12
Список рекомендованих джерел	15
Додатки.....	18

ВСТУП

Методичні рекомендації щодо проходження науково-педагогічної практики здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії ХНУМГ ім. О. М. Бекетова визначають зміст та організаційно-методичні засади проходження науково-педагогічної практики аспірантами.

Науково-педагогічна практика у системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є одним з етапів професійної підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії, який має за мету сформувати професійно-педагогічні компетентності щодо здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Методичні рекомендації містять загальні вимоги щодо змісту, організації та керівництва практичної підготовки; вимоги до оформлення звіту та підготовки до захисту; критерії оцінювання знань під час захисту звіту здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-педагогічна практика є заключним етапом підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії до педагогічної професійної діяльності та проводиться після завершення теоретичного вчення.

Науково-педагогічна практика є обов'язковим компонентом освітньо-наукової програми Підприємництво, торгівля та біржова діяльність третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність галузі знань 07 – Управління та адміністрування для всіх форм, що здійснюються в Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова.

Організація практики та її проведення здійснюється відповідно до вимог п. 2 Постанови Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261 «Про затвердження порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», Положення про проведення практик студентів Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Організатором педагогічної практики здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії (далі – аспіранта) є кафедра, за якою він закріплений. Керівником педагогічної практики аспіранта є, зазвичай, його науковий керівник.

2 МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою практики є забезпечення подальшого розвитку професійно-педагогічних компетентностей аспірантів щодо проведення викладацької роботи у закладах вищої освіти відповідно до фахової частини предметної області спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. Цей розвиток охоплює поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в вищих навчальних закладах в сучасних умовах; його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці до занять; вивчення особливостей викладання дисциплін, що відповідають напряму спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, шляхом застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін.

Об'єктом практики є навчальний процес підготовки фахівців за відповідним фаховим напрямом спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Предметом практики виступає окрема дисципліна фундаментального чи професійно-орієнтованого циклу навчального плану бакалавра або магістра за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, що відповідає напрямку наукового дослідження аспіранта.

Основні завдання науково-педагогічної практики:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, отриманих під час навчання в аспірантурі;
- формування в аспірантів цілісного уявлення про педагогічну діяльність у закладах вищої освіти, зокрема, зміст навчальної, навчально-методичної та науково-методичної роботи, формах організації навчального процесу;
- опанування основ науково-методичної і навчально-методичної роботи, в тому числі практичними навиками структуризації і перетворення наукового знання у навчальний матеріал; методів і прийомів проектування навчально-методичних матеріалів; навиків усного і письмового викладу предметного матеріалу; сучасних освітніх технологій;
- формування умінь з визначення навчально-виховних цілей і завдань; вибору типу, виду зайняття; використання різних форм організації навчальної діяльності, контролю та оцінювання її ефективності;
- набуття досвіду використання різних способів активізації навчальної діяльності, професійної риторики, оцінки навчальної діяльності в закладах вищих освіти;
- вивчення та набуття практичного досвіду проведення усіх форм організацій освітнього процесу і видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- залучення аспірантів до науково-педагогічної діяльності профільної кафедри та зміцнення у аспірантів мотивації до педагогічної діяльності у закладах вищої освіти;
- упровадження результатів дисертаційного дослідження в освітній процес.

У результаті проходження педагогічної практики в аспірантів повинні сформуватися конструктивні, організаторські, комунікативні й дослідницькі вміння викладача закладу вищого освіти, необхідні йому для забезпечення навчальної, методичної, виховної та дослідницької діяльності.

3 ОРГАНІЗАЦІЯ І ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Педагогічна практика аспірантів спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність проводиться, зазвичай, на кафедрі підприємництва та бізнес-адміністрування або іншій профільній кафедрі ХНУМГ імені О. М. Бекетова.

Місце проходження практики – кафедри ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, що проводять освітню діяльність на першому (бакалаврському) та / або другому (магістерському) рівнях за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (кафедра підприємництва та бізнес-адміністрування).

Місце проходження практики аспіранта закріплюється за місцем роботи його наукового керівника.

У якості фахової дисципліни, за якою аспірантом буде здійснюватись практична робота, обирається дисципліна, що викладається науковим керівником. У випадку, якщо за робочим планом в семестрі, в якому аспірант проходить науково-педагогічну практику, у наукового керівника не передбачено фахових дисциплін, то в якості дисципліни обирається фахова дисципліна кафедри, де працює науковий керівник аспіранта.

Місце проходження науково-педагогічної практики узгоджується з гарантом освітньої програми, випусковою кафедрою та Навчально-науковим інститутом підготовки кадрів вищої кваліфікації (НН ІПКВК) ХНУМГ ім. О. М. Бекетова та затверджується наказом ректора.

Як альтернатива, аспіранти мають право самостійно підбирати для себе місце проходження науково-педагогічної практики. Побаження аспіранта повинно бути обґрунтовано заявою на ім'я гаранта освітньої програми, до якої додається лист з відповідної установи зі згодою прийняти особу для проходження практики.

Аспіранти мають право проходити науково-педагогічну практику в інших ЗВО за кордоном, з наступним поданням звіту з проходження практикуму та розгорнутої характеристики від відповідального куратора з місця проходження практики.

Зазначена документація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядається під час атестації.

Керівником науково-педагогічної практики призначається науковий керівник аспіранта, що викладає фахові дисципліни за спеціальністю 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

У разі необхідності керівником науково-педагогічної практики може бути призначений досвідчений науково-педагогічний працівник, що входить до складу групи забезпечення спеціальності.

Після проходження практики аспіранти мають **знати**:

- основні форми організації і основи планування освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- дидактичні принципи проведення всіх видів навчальних занять у закладах вищої освіти;
- документи, що регламентують і відображують зміст освіти у вищій школі;
- сучасні форми і методи здійснення освітнього процесу, скерованого на формування компетентностей здобувачів вищої освіти;
- форми і методи контролю результатів навчання здобувачів вищої освіти;
- види навчально-методичного забезпечення освітнього процесу і вимоги до них;
- форми і методи виховної роботи з молоддю.

Аспіранти мають **уміти**:

- визначати мету і завдання різних видів навчальних занять, добирати відповідний зміст і застосовувати різні форми, методи і засоби освітньої взаємодії зі здобувачами вищої освіти, враховуючи специфіку спеціальності та рівень освіти;
- застосовувати сучасні освітні технології, зокрема, інформаційно-комунікаційні та інтерактивні;
- розробляти навчально-методичні матеріали до курсу, що викладається;
- здійснювати контроль знань і умінь здобувачів вищої освіти.

Очікувані **результати** навчання:

- здійснювати науково-педагогічну діяльність у сфері вищої освіти;
- використовувати результати наукових досліджень інших галузей науки для досягнення цілей власного наукового дослідження;
- розробляти та проводити основні види занять у вищому навчальному закладі;
- застосовувати та удосконалювати існуючі та розробляти нові технології в науковій та освітній (педагогічній) діяльності;

- обирати сучасні методи, засоби навчання та контролю результатів з дисциплін обраної наукової спеціалізації.
- аналізувати результати власної педагогічної діяльності.

4 ТЕРМІНИ ПРОВЕДЕННЯ І ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Згідно з навчальним планом ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, науково-педагогічна практика проводиться для аспірантів третього року навчання спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність.

Загальний обсяг практики становить 4 кредити ЄКТС (120 годин). Термін проходження педагогічної практики становить 15 тижнів.

Науково-педагогічна практика передбачає виконання практикантом таких видів діяльності:

- науково-методична робота (ознайомлення з нормативними документами, що визначають вимоги до підготовки й організації освітнього процесу у ЗВО, навчальними планами підготовки фахівців та робочими програмами дисциплін, методичним та технічним забезпеченням викладання дисциплін на відповідній кафедрі, вивчення методичних матеріалів щодо здійснення контролю якості знань студентів тощо);

- відвідування лекцій, семінарських і практичних занять, що проводяться провідними викладачами профільної кафедри;

- самостійна навчально-методична робота під контролем наукового керівника (підготовка до лекційних та практичних занять), що передбачає: розроблення плану, написання конспекту лекції та підготовку презентацій; розроблення методичних вказівок та планів семінарських (практичних) і лабораторних занять з окремих тем; складання тестових завдань для контролю знань студентів та завдань для самостійної роботи студентів тощо).

- навчальна аудиторна робота під контролем керівника (проведення лекцій та практичних занять зі студентами з дисциплін профільної кафедри);

- навчальна позааудиторна робота (проведення разом з керівником консультацій з виконання курсових робіт та індивідуальних консультацій з навчальних дисциплін, перевірка домашніх і контрольних завдань студентів, участь в підготовці і проведенні наукових студентських конференцій, виховна робота серед студентів тощо)

Конкретні завдання, їх трудомісткість і терміни реалізації визначаються керівником практики аспіранта та відображаються в його індивідуальному навчальному плані.

5 ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

Керівники науково-педагогічної практики забезпечують:

1. Участь та ознайомлення аспіранта з сучасним станом навчально-виховної роботи у вищих навчальних закладах.

2. Вироблення творчого, дослідницького підходу до педагогічної діяльності та потреби у фаховій і педагогічній самоосвіті.

3. Закріплення, поглиблення та синтезування фахових і педагогічних знань і мовних умінь у процесі розв'язання конкретних навчальних завдань.

4. Акумулявання знань щодо розробки та реалізації наукових проєктів, включаючи власні дослідження, за обраною тематикою дисертації.

Керівник педагогічної практики має виконувати такі види діяльності:

- здійснювати загальне керівництво педагогічною практикою та забезпечувати її чітку організацію, планування і облік результатів;

- надавати аспірантам допомогу у розробці Індивідуального плану.

- здійснювати підбір навчальних дисципліни та навчальних груп в якості бази для проведення науково-педагогічної практики;

- надавати аспірантам консультації з питань змісту і планування навчальних занять;

- відвідувати навчальні заняття та інші заходи, в яких бере участь аспірант в період проходження науково-педагогічної практики;

- аналізувати та давати оцінку навчальним заняттям, які проводив аспірант;

- перевіряти документацію, аналізувати, рецензувати звіт та надавати відгук про підсумки проходження науково-педагогічної практики.

6 ПРАВА І ОБОВ'ЯЗКИ АСПІРАНТА

Аспірант під час проходження науково-педагогічної практики має право на відвідування занять провідних викладачів ХНУМГ ім. О. М. Бекетова (за попереднім погодженням) з метою вивчення методики викладання та ознайомлення з передовим педагогічним досвідом.

Аспірант самостійно складає Індивідуальний план проходження науково-педагогічної практики та узгоджує його з керівником практики.

При проходженні педагогічної практики аспіранти зобов'язані:

- систематично працювати над виконанням завдань за програмою практики;

- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики, зазначені в індивідуальному графіку проходження практики та вказівками безпосереднього керівника;

- відвідувати лекції та практичні заняття, які проводить науковий керівник та інші практиканти;

- дотримуватись режиму робочого дня, правил внутрішнього розпорядку, охорони праці, техніки безпеки, які діють на базі практики;

- нести відповідальність за виконану роботу;

- постійно підтримувати контакт з кафедрою та у призначений керівником практики термін з'явитися на проміжний контроль;

- висвітлити результати виконаної роботи та оформити їх у Звіті про проходження практики відповідно до встановлених і діючих вимог до структури та оформлення звіту;

- своєчасно надати на кафедру звітні документи та у належний термін захистити матеріали практики.

Аспірант, робота якого на практиці визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план.

За рішенням наукового керівника та зі згоди завідувача кафедри аспіранту може призначатися повторне проходження педагогічної практики.

7 ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

Після завершення науково-педагогічної практики аспіранти звітують про її виконання та здають диференційний залік.

Формою звітності за підсумками проходження педагогічної практики є представлений аспірантом на кафедру не пізніше 5 днів після закінчення практики наступний комплект документів:

- 1) індивідуальний план науково-педагогічної практики (дод. А);

- 2) щоденник проходження практики (дод. Б);

- 3) звіт про проходження практики (дод. В);

- 4) відгук наукового керівника, що містить оцінку виконаної аспірантом роботи (дод. Г).

- 5) анкета оцінювання якості проведення лекційного заняття аспірантом (дод. Д);

- 6) плани-конспекти занять (не менше однієї лекції та одного практичного заняття).

7) підготовлені дидактичні матеріали, наочні засоби навчання (презентації), матеріали, що ілюструють використання інтерактивних технологій під час проведення занять аспірантом.

За підсумками проходження науково-педагогічної практики аспірант звітує на засіданні фахової комісії, дату і час проведення якого встановлює завідувач кафедри.

Для захисту звіту аспірант готує презентаційні матеріали і виступає з доповіддю перед фаховою комісією.

Затвердження звіту з науково-педагогічної практики здійснюється на засіданні кафедри, яка відповідає за реалізацію освітньо-наукової програми, куди запрошуються всі аспіранти та їх керівники з науково-педагогічної практики. До звітних документів кафедра надає витяг із протоколу засідання кафедри про результати проходження ним науково-педагогічної практики.

Звіт та витяг з протоколу засідання кафедри про затвердження звіту подається аспірантом до відділу аспірантури. Зазначена документація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядається під час атестації.

8 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Робочою програмою науково-педагогічної практики передбачено три види контролю: опитування, поточний контроль (для змістових модулів) і підсумковий контроль, встановлено структуру і розподіл балів (табл. 1).

Таблиця 1 – Структура практики і розподіл балів

Змістові модулі	Максимальна кількість балів
МОДУЛЬ «Науково-педагогічна практика»	100
Змістовий модуль 1 Навчально-виховна діяльність у закладах вищої освіти	25
Змістовий модуль 2 Методична діяльність у закладах вищої освіти	25
Змістовий модуль 3 Науково-дослідна діяльність у закладах вищої освіти	20
Підсумковий контроль	30

Поточний контроль проводиться керівником практики (науковим керівником аспіранта) за результатами опрацювання аспірантом теоретичної частини освітньої компоненти. Результати опрацювання теоретичної частини, відображаються у відповідних розділах звіту аспіранта з науково-

педагогічної практики. При оцінюванні враховується повнота вирішення аспірантом завдань змістових модулів відповідно до зазначених критеріїв нарахування балів (табл. 2).

Таблиця 2 – Види завдань, засоби контролю і максимальна кількість балів

Види завдань та засоби контролю	Розподіл балів
Змістовий модуль 1	20
Ступінь обізнаності аспіранта в організації освітнього процесу та виховній діяльності у закладах вищої освіти	4
Проведення та організація виховних заходів наставника студентської групи та підготовка звітної документації в виховній роботі наставника	4
Повнота використання нормативно-правової бази та методичних вказівок для оформлення підрозділів звіту з педагогічної практики	4
Результати відвідування аспірантом занять провідних викладачів зі спеціальності	3
Якість представлених презентаційних матеріалів	2
Логічність та аргументованість відповідей	3
Змістовий модуль 2	25
Ступінь опрацювання літературних джерел	4
Методичні підходи, обрані для проведення аудиторних занять	3
Методологічні підходи, задіяні під час проведення аудиторних занять (унікальність та ефективність використаних методик)	3
Повнота підготовленого матеріалу	4
Логічність складання плану підготовки практичного заняття з фахової дисципліни	3
Зв'язок матеріалу, що викладається на практичному занятті, із завданнями навчальної дисципліни та програмними результатами	3
Якість представлених презентаційних матеріалів	2
Логічність та аргументованість відповідей	3
Змістовий модуль 3	25
Ступінь опрацювання наукової літератури із проблематики дослідження	4
Глибина володіння матеріалом за фаховою дисципліною	4
Методологічні підходи, задіяні під час проведення аудиторних занять (унікальність та ефективність використаних методик)	4
Ступінь досягнення поставлених завдань	4
Якість представлених презентаційних матеріалів	2
Ораторська та педагогічна майстерність, вміння використовувати професійну лексику	3
Відповідність результатів, відображених у звіті з науково-педагогічної практики, результатам навчання	4
Підсумковий контроль – диференційний залік	30
ВСЬОГО ЗА МОДУЛЕМ	100

Оцінювання результатів проведених аспірантом занять проводиться фаховою комісією після завершення практичної складової. До складу фахової комісії входять: керівник науково-педагогічної практики (науковий керівник аспіранта), гарант освітньої програми та провідний фахівець зі спеціальності, що входить до складу групи забезпечення. Фахова комісія у повному складі присутня під час проведення аспірантом аудиторних занять.

Підсумковий контроль відбувається у формі диференційованого заліку, який приймає фахова комісія, що була створена для оцінки результатів проведених аспірантом аудиторних занять. Для підготовки до диф. заліку аспірант оформлює звіт з науково-педагогічної практики у формі пояснювальної записки і підписує його у керівника практики (наукового керівника). Залік проходить у формі захисту звіту з науково-педагогічної практики. Для захисту звіту аспірант готує презентаційні матеріали і виступає з доповіддю перед фаховою комісією. Розподіл балів за результатами захисту звіту здійснюється за наступними критеріями: якість підготовленого матеріалу у пояснювальній записці – 10 %, презентація звіту (оцінюється якість підготовлених аспірантом презентаційних матеріалів, повнота відображення матеріалу звіту у презентації) – 15 %, захист звіту (в тому числі оцінюється здатність аспіранта виступати з доповіддю, послідовно доносити свою думку і ґрунтовно та аргументовано відповідати на запитання комісії) – 15 %.

Розподіл балів, які отримують аспіранти, подано в таблиці 3.

Таблиця 3 – Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, диф. заліку	для заліку
90–100	відмінно	зараховано
82–89	добре	
74–81		
64–73	задовільно	
60–63		
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Законодавчі і нормативні документи

1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. №2145-VIII // Офіційний вісник України. – 2017. – №78. – С. 7–84.
2. Про вищу освіту : Закон України № 1709-IX від 07.09.2021, Вісник Верховної Ради, 2021, № 47, ст. 384.
3. Про внесення змін до деяких законів України щодо вдосконалення освітньої діяльності у сфері вищої освіти : Закон України від 18.12.2019 (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2020, № 24, ст. 170).
4. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України № 870-IX від 03.09.2020, Вісник Верховної Ради, 2020, № 50, ст. 468.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23 березня 2016 року № 261. – URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-п#Text> (дата звернення 20.06.2021). – Назва з екрана.
6. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.
7. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук : Наказ Міністерства освіти і науки України від 23 вересня 2019 року №1220.
8. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: наказ МОН України № 776 від 16.07.2018. – URL : <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennyakoncepciyi-rozvitkupedagogichnoyi-osviti> (дата звернення 20.06.2021). – Назва з екрана.
9. Положення про проведення практик студентів Харківського національного університету міського господарства імені О.М. Бекетова. – URL: https://www.kname.edu.ua/images/Files/Normativny_Dokumenty/Положення_Пр_о_проведення_практики_студентів.pdf (дата звернення 20.06.2021). – Назва з екрана.

Основна навчальна література

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник / С. С. Вітвицька. – Київ : Центр навчальної літератури, 2018. – 384 с.

2. Зайченко І. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник / І. Зайченко, В. Теслюк, А. Каленський. – Київ, ЛПРА-К., 2018. – 484 с.

3. Казак І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посібник для підготовки докторів філософії очної форми навчання / І. О. Казак. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

4. Калашнікова Л. М. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навч. посібник / Л. М. Калашнікова, О. А. Жерновникова. – Харків, 2016. – 260 с.

5. Ортинський В. Педагогіка вищої школи : підручник / В. Ортинський, І. Ортинський. – Львів : Львівська політехніка, 2017. – 500 с.

Рекомендована допоміжна література та інтернет-ресурси

1. Болонська декларація. – URL : www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/. – Назва з екрана.

2. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник / В. В. Каплінський. – Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. – 224 с.

3. Карпенко О. Філософсько-методологічний компонент у структурі науково-педагогічного дослідження / О. Карпенко // *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. – 2018. – Вип. 7. – С. 97–105. – URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/prptma_2018_7_10. – Назва з екрана.

4. Методи навчання та їх класифікація. – URL : <http://osvita.ua/school/theory/780/>. – Назва з екрана.

5. Методика та організація наукових досліджень : навч. посібник / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. – Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. – 260 с. – URL : <https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/Articles/gornostal/vajinskii%20posibnyk.pdf>. – Назва з екрана.

6. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі. – URL : http://moskalik.at.ua/kurs_lekziy/mmmvvv.doc. – Назва з екрана.

7. Наукові дослідження – шлях до розв'язання проблем педагогіки. – URL: <http://ua.textreferat.com/referat-12845.html>. – Назва з екрана.

8. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних Зкладах. – URL: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukovadiyalnistuvishchikh-navchalnikh-zakladakh/4688>. – Назва з екрана.

9. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник / В. П. Головенкін ; КПШ ім. Ігоря Сікорського. – 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : КПШ ім. Ігоря Сікорського, 2019. – 290 с. – URL : <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/29032>. – Назва з екрана.

10. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посібник / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. – Харків : НФаУ, 2019. – 248 с.

11. Професійно-педагогічне спілкування й типологія особистості викладача вищої школи. – URL : <http://www.info-library.com.ua/bookstext4050.html>. – Назва з екрана.

12. Сайт «Аспірант України». – URL : [http://mi/intranet/aspirant.com.ua/](http://mi.intranet.aspirant.com.ua/). – Назва з екрана.

ДОДАТОК А
ЗРАЗОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ ПРОХОДЖЕННЯ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

Інститут _____
Кафедра підприємництва та бізнес-адміністрування

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Спеціальність _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

« _____ » _____ 20__ року

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН ПРОХОДЖЕННЯ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ**

у період з « _____ » _____ 20__ року по « _____ » _____ 20__ року

№ з/п	Заплановані заходи	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	Складання індивідуального плану		
2	Знайомство з організацією освітньо-виховного процесу кафедри		
3	Відвідування аудиторних занять викладачів кафедри		
4	Розробка змісту навчальних занять та методична підготовка		
5	Самостійне проведення навчальних занять		
6	Участь у оцінюванні якості різних видів робіт студентів		
7	Індивідуальна робота зі студентами		
8	Написання та публікація тез доповідей		
9	Підготовка звіту про науково-педагогічну практику		

Здобувач вищої освіти
ступеня доктора філософії _____

(підпис)

(_____)
(ПІБ)

Керівник науково-педагогічної практики _____

(підпис)

(_____)
(ПІБ)

ДОДАТОК Б
ЗРАЗОК ЩОДЕННИКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ЩОДЕННИК НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

здобувача третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань 07 – *Управління та адміністрування* зі
спеціальності 076 – *Підприємництво, торгівля та біржова діяльність*

(ПІБ)

Кафедра _____

(повна назва)

Харків 20__

ДОДАТОК В
ЗРАЗОК ЗВІТУ З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

ЗВІТ
З НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ
здобувача вищої освіти ступеня доктор філософії

_____ (ПІБ)

освітньо-наукова програма _____
(найменування ОНП)

галузь знань _____
(код та найменування спеціальності)

форма навчання _____
(денна, вечірня)

кафедра _____
(найменування кафедри, за якою закріплений аспірант)

період проходження практики : з _____ по _____

Керівник практики _____ (_____)
(підпис) (ПІБ)

Дата проведення захисту звіту _____

Оцінка за результатами захисту звіту _____

Гарант ОНП _____ (_____)
(підпис) (ПІБ)

Харків 20 ____

Структура звіту з науково-педагогічної практики:

- вступ;
- основна частина;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки.

Основна частина звіту повинна містити 3 розділи (згідно змістовних модулів науково-педагогічної практики).

У першому розділі звіту необхідно надати характеристику організації Болонського процесу в закладах вищої освіти України; Закону України «Про вищу освіту»; особливості організації освітнього та виховного процесу у ХНУМГ ім. О. М. Бекетова.

У другому розділі необхідно описати:

- сучасний стан навчально-методичної та наукової роботи, що проводиться на кафедрі;
- обсяг проведення навчальної роботи за видами (дата проведення, курс, вид заняття, тема, які наочні матеріали використовували у процесі проведення занять);
- які матеріали використав аспірант під час підготовки до проведення навчальних занять; – які навчальні матеріали були розроблені за темою дисертаційного дослідження у ході підготовки та проведення навчальних занять.

Обсяг відвідування та проведення аудиторних занять рекомендовано надавати у вигляді таблиць В. 1, В. 2.

Таблиця В. 1 – Відвідування аудиторних занять

Науково-педагогічний працівник, який проводив заняття	Дата і час проведення заняття	Шифр групи	Тема заняття, навчальна дисципліна	Вид заняття

Таблиця В. 2 – Проведення аудиторних занять

Дата і час проведення заняття	Шифр групи	Тема заняття, навчальна дисципліна	Вид заняття

Провести самоаналіз та оцінити якість проведення власного заняття (відповісти на запитання анкети (дод. Д)).

У третьому розділі звіту рекомендовано охарактеризувати основи науково-дослідницької діяльності у закладах вищої освіти; першоджерела та існуючі дисертаційні дослідження за обраною тематикою власної дисертації, що сприятимуть вирішенню окреслених проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ДОДАТОК Г

Відгук

Відгук керівника науково-педагогічної практики про проходження науково-педагогічної практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії

_____ (ПІБ)

на кафедрі _____
(найменування кафедри, за якою закріплений аспірант)

У період проходження науково-педагогічної практики здобувачем вищої освіти ступеня доктора філософії _____

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

ВИСНОВОК. Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії _____ (прізвище, ім'я, по батькові) _____ виконав (не виконав) програму науково-педагогічної практики в повному обсязі та заслуговує на оцінку _____ (за національною шкалою та за шкалою ЄКТС).

_____ 20__ р.

Керівник науково-педагогічної практики _____ (_____)

Завідувач кафедри _____ (_____)

ДОДАТОК Д

АНКЕТА:

«САМОАНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

1. Чому Ви навчилися під час науково-педагогічної практики? (Обведіть колом потрібні відповіді):

- а) постановка цілей, завдань перед аспірантами; визначення «найближчих і подальших перспектив» в їх особистому розвитку;
- б) планування і підготовка занять;
- в) встановлення ділових відносин з викладачами-колегами;
- г) налагодження контактів з практикантами.

2. Які стосунки, на вашу думку, переважали у Вашій педагогічній діяльності?

- а) ділові;
- б) особисті;
- в) дружні;
- г) відносини не налагоджені.

3. Який, на вашу думку, стиль спілкування з практикантами переважав у Вашій педагогічній діяльності?

- а) демократичний;
- б) авторитарний;
- в) ліберальний;
- г) змішаний (непослідовний).

4. Ви виявили рівень отриманої науково-педагогічної підготовки:

- а) достатнім (гарним);
- б) задовільним;
- в) недостатнім для роботи викладачем?

(потрібне підкресліть).

5. Які труднощі Ви відчували у своїй педагогічній роботі під час практики?

(Відзначте цифрами в порядку убутання):

- а) Відбір навчального матеріалу;
- б) Вибір методів і прийомів навчання і виховання;
- в) Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів на занятті;
- г) Контроль та оцінювання студентів та практикантів на занятті;

д) Організація навчальної дисципліни та підтримка уваги студентів на занятті;

е) Створення у студентів мотивації до навчання;

ж) Використання активних методів і прийомів навчання;

и) Створення проблемної ситуації на занятті;

к) Реалізація дослідницького методу навчання;

л) Організація спілкування зі студентами та аспірантами;

м) Встановлення ділових контактів з викладачами інституту;

н) Інше (напишіть, будь ласка).

6. Чи вдалося Вам у процесі педагогічної практики повноцінно реалізувати на занятті ефективні методики або технології навчання і виховання? Які?

7. Чи стануть в нагоді вміння та навички, отримані в процесі науково-педагогічної практики у Вашій подальшій роботі? Які?

8. Чи відповідають результати науково-педагогічної практики Вашим очікуванням? Які?

9. Ваші пропозиції щодо змін в організації та проведенні практики, задля максимального використання її можливостей

Дата _____ Підпис _____

Виробничо-практичне видання

Методичні рекомендації щодо проходження
науково-педагогічної практики

*(для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти денної та
вечірньої форм навчання зі спеціальності 076 – Підприємництво, торгівля
та біржова діяльність)*

Укладач **ЮР'ЄВА** Світлана Юріївна

Відповідальний за випуск *О. В. Димченко*

За авторською редакцією

Комп'ютерне верстання *Є. Г. Панова*

План 2021, поз. 594 М

Підп. до друку 20.01.2022. Формат 60 × 84/16.
Електронне видання. Ум. друк. арк. 1,6.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК 5328 від 11.04.2017.